

Elisiv Bakketeig
NOVA
Postboks 3223 Elisenberg.
0208 Oslo
E-mail : elisiv.bakketeig@nova.no

Oslo, 25.juni 2013

Institutt for kriminologi og retts sosiologi
Det juridiske fakultet
Postboks 6706 St.Olavs plass
0130 Oslo

Tilsynsensurs rapport for Institutt for kriminologi og retts sosiologi for høstsemesteret 2012

Bakgrunnsinformasjon

Hvilke emner rapporten omfatter

Rapporten omfatter vurdering av sensur for høstsemesteret 2012 og følger malen for tilsynsensurs årsrapport så langt den passer i forhold til instituttets mandat for tilsynsoppdraget. Emnet som er vurdert er KRIM 1000. Grunnlaget for vurderingene er totalt 41 oppgaver. Disse omfatter 20 semesteroppgaver og 21 skoleeksamener. Sensuren er vurdert på tvers av karakterene og på tvers av kommisjonene.

Tilsynsensurs funksjonsperiode

Undertegnede tiltrådte som tilsynssensur med virkning fra vårsemesteret 2011 slik at dette er femte semester med tilsynssensur.

Utforming av arbeidet

Instituttet har ønsket en vurdering av besvarelsene på tvers av kommisjonene og på tvers av karakterene. Jeg har først gjennomgått alle semesteroppgavene. Disse er lest systematisk på tvers av kommisjonene, for eksempel slik at alle A- besvarelsene er sammenliknet mellom kommisjonene, deretter tilsvarende for B-besvarelsene og de øvrige karakterene. Samtidig har jeg fortløpende vurdert om den karakteren som er satt i forhold til den enkelte besvarelse fremstår som rimelig med sikte på å kontrollere vurderingen av karakternivået internt i hver kommisjon. Samme fremgangsmåte er brukt både ved bedømmelse av semesteroppgavene og skoleeksamenene.

Prinsipper for utvelgelse av studentenes enkeltprestasjoner i forbindelse med tilsyn med karaktersetting

Studieveileder har gjort et utvalg av oppgaver som skal gjøres til gjenstand for tilsyn. Totalt ble det levert 131 semesteroppgaver og 130 skoleeksamener høsten 2012. Jeg har fått opplyst at det var fem kommisjoner på semesteroppgaven og fem (andre) kommisjoner til skoleeksamen. Med sikte på å få et spenn på karakterene innen hver kommisjon, og for å unngå et for stort antall oppgaver, ble det tatt bort én kommisjon på semesteroppgaven og én kommisjon på skoleeksamen. Ved utvelgelsen av oppgaver har instituttet valgt ut et eksemplar for hver karakter kommisjonen har brukt. Jeg fikk opplyst at dersom det mangler for eksempel en E, en F eller en A, er dette fordi den aktuelle kommisjonen ikke hadde tildelt noen den aktuelle karakteren. Der en kommisjon har brukt mindre enn fem forskjellige karakterer, ble det valgt ut én ekstra oppgave av den mest brukte karakteren i denne kommisjonen.

Møter med fagmiljøet og drøftinger med fagmiljøet

Jeg har deltatt i to programrådsmøter, 28. januar og 25. februar. I sistnevnte møte ble tilsynsrapporten for vårsemesteret 2012 gjennomgått og diskutert.

Evaluering av vurderingen av studentprestasjoner og vurderingsordningen

KRIM 1000

Om emnet, undervisning og eksamen.

Krim 1000 er som navnet tilsier, et innføringsemne i kriminologi og kvalifiserer for 20 studiepoeng. Det krever ingen særskilte forkunnskaper utover alminnelig studiekompetanse.

Ut fra beskrivelsen av emnet gir det ”...en innføring i kunnskap om avvik og sosial kontroll med hovedvekt på lovbrudd og reaksjoner på lovbrudd. Det gir en oversikt over temaer i kriminologiens idéhistorie, og introduserer læren om lovbrudd, lovbrøtere, ofre, forebygging av lovbrudd og ulike syn på straff og straffens virkninger. Emnet tar også for seg den samfunnsmessige forståelsen av hva som kontrolleres av straffeapparatet. Sentrale kunnskapskilder i emnet er kriminalstatistikken, analyser av ulike former for kontroll og av ulike kontrollsystemer, og beskrivelser av opplevelser hos dem som begår avvikende handlinger eller lovbrudd.”

Undervisning og eksamen

Undervisningen omfatter forelesninger og seminarer. Forelesningene har omfattet 8 dobbelttimer. I tillegg kommer seminardeltakelse som er obligatorisk. Seminarene har omfattet 9 seminargrupper som har dekket 6-8 dobbelttimer.

Eksamen omfatter innlevering av mappe og skoleeksamen. Mappen inneholder en obligatorisk semesteroppgave (maks 2400 ord), godkjent utkast til semesteroppgave med kommentarer fra seminarleder, samt to godkjente skriftlige kommentarer gitt til andre studenters utkast. Noen få semesteroppgaver jeg har hatt til tilsyn har omfattet alle elementer i mappen. Tilsynssensuren omfatter imidlertid primært vurdering av selve semesteroppgaven. De øvrige dokumentene har likevel gitt et innblikk i måten undervisningen er lagt opp på.

Semesteroppgavene

Oppgavens ordlyd

Her fikk kandidatene følgende oppgave å besvare:

”Redegjør for ulike sider ved omfanget og utviklingen av etterforskede voldtekter og straffereaksjoner for voldtekt slik dette framgår av Kriminalstatistikken. Hvordan vil du, på bakgrunn av pensum, fortolke det tallmaterialet du har presentert? Drøft så med utgangspunkt i pensum mulige måter å forebygge voldtektslovbrudd.”

Etter mitt skjønn er denne ordlyden meget godt utformet av flere grunner; den er tydelig på hva kandidatene skal skrive om og den gir også studentene god hjelp med sikte på å lete frem de riktige tabellene i kriminalstatistikken. Den gir også tydelig anvisning på at fortolkningene skal gjøres ut fra pensum. Dessuten gir ordlyden kandidatene mulighet til å vise ferdigheter på flere områder selv om oppgaven som sådan knytter seg til et spesifikt kriminalitetsområde. Studentene skal redegjøre for omfanget og utviklingen med utgangspunkt i Kriminalstatistikken, de skal fortolke tallmaterialet med utgangspunkt i pensum og i tillegg drøfte mulige måter å forebygge denne lovbruddstypen på. Dermed gir oppgaven studentene anledning til å vise frem sine kunnskaper på flere områder i pensum (kriminalstatistikken og pensumslitteratur både knyttet til forebygging og voldtekt/sekuallovbrudd). Ordlyden er også godt tilpasset det nivået studentene er på i studiene sine.

Overordnet vurdering av semesteroppgavene

Av de 20 semesteroppgavene jeg har gjennomgått, fordeler disse seg med 4 A-besvarelser, 5 B-besvarelser, 5 C-besvarelser, 4 D-besvarelser og 2 E-besvarelser.

Gjennomgangen har vist godt samsvar mellom kommisjonenes vurderinger når det gjelder nivået på oppgavene. Jeg har sånn sett ikke funnet systematiske avvik i vurderingen av besvarelsene eller i bruk av karakterskalaen. Med unntak av noen få besvarelser har jeg også vært enig i sensorenes bedømmelse av besvarelsene.

Bruk av kriminalstatistikken

Når det gjelder bruk av kriminalstatistikken har studentene lest pensum og fått med seg mye, særlig gjelder dette forbehold om feilkilder og mørketall. Noen svakheter går imidlertid igjen og det handler først og fremst om å sammenlikne forskjellige telleenheter. Svært mange gjør en direkte sammenlikning mellom etterforskede lovbrudd og registrerte reaksjoner i kriminalstatistikken i samme år. Olaussen skriver om dette: ”*En tredje konsekvens av at registreringen av lovbrudd er forskjellig i STRASAK og SSP er at man ikke kan følge de lovbruddene som fins i statistikken over etterforskede lovbrudd til de medfører en straff som inngår i tallet på reaksjoner.*” (Olaussen 1996:25). Et annet forhold studentene gjør er å belyse utviklingen i voldtekt i ulike perioder. Noen går tilbake til 1960, mens andre starter på 2000-tallet. At studentene velger ulike perioder er ikke et problem i seg selv. Det er imidlertid en del som ikke reflekterer rundt betydningen av valg av periode til tross for at Olaussen har en ganske detaljert gjennomgang av problemer med å beskrive utviklingen ut fra de ulike tidsperiodene som hovedkategoriene i kriminalstatistikken baserer seg på.

Relevansutfordringer

Det kan se ut som flere studenter har opplevd det noe utfordrende å greie å gjøre den mer generelle kriminologiske litteraturen relevant i forhold til oppgaven som retter seg mot et spesifikt kriminalitetsområde. Resultatet blir at en del pensumstoff studentene viser til fremstår som lite relevant for oppgaven. For eksempel viser enkelte til forebyggingspoenger som kanskje er mer relevant for å forebygge ungdomskriminalitet (fritidsklubber som forebyggingstiltak) for å gi et eksempel. Eller der kandidaten skriver om arbeid og utdanning i fengsel for å nevne et annet. Resultatet er at deler av fremstillingen blir liggende på siden av oppgaven.

Presisjonsnivået når de bruker pensumlitteraturen

I enkelte av de svakere besvarelsene, ser jeg at studentene strever når de bruker teorier fra ulike tidsepoker. Noen studenter refererer til eldre teorier som om de skulle være ”gjeldende rett” for å bruke et juridisk uttrykk. Et eksempel er boken til Nielsen og Snare ”Viktimologi” der tidlige teorier blir fremstilt av enkelte som teorier som gjelder i dag. Dette er ikke noe

utstrakt problem men jeg velger likevel å nevne det. I en av besvarelsene fører dette til at kandidaten konkluderer med følgende: ”*Sett fra offerets perspektiv kan det også tenkes at offeret har like mye å si for utfallet av møtet mellom offer og gjerningsperson, og at ansvaret i en voldtektssituasjon ikke ligger kun i gjerningspersonens hender.*” For meg blir det betenkelig hvis dette er det som sitter igjen hos studentene i forhold til hvordan man forklarer voldtektslovbrudd. Riktignok pågår det en debatt på voldtektfeltet når det gjelder betydningen av offerets atferd i relasjon til bekjentskapsvoldtekter. Men denne debatten er ganske komplisert med mange nyanser og ulike synspunkter.

Det kan være utfordrende for ferske studenter å tidfeste teoriene og å plassere teorier i forhold til fagdebatter på området. I stedet leses pensum som ”lærebok” uten at studentene henger seg opp i om teoriene eller forklaringene som presenteres fortsatt er gyldige. Dermed kan eldre forklaringer eller forklaringer som er sterkt omdiskutert på feltet, bli oppfattet som gyldige eller rådende på feltet hos studentene. Dette tenker jeg er en utfordring når man skal formidle kunnskap til studenter som er tidlig i studiene på et felt hvor det pågår mange spennende diskusjoner. Denne utfordringen gjelder ikke bare voldtektfeltet, men også mange andre temaer innenfor kriminologi og rettsosiologi. Disse utfordringene bør en kanskje løfte enda tydeligere frem i undervisningen og kanskje få enda bedre frem hvordan deler av pensum inngår i sentrale diskusjoner på fagfeltet. Jeg tenker at offerets rolle i voldtektssaker er et område som gjerne setter denne problemstillingen på spissen.

Analysenivå og formalia

Det er flott når studentene forsøker å strukturere de ulike tiltakskategoriene ut fra ulike analytiske nivåer. Samtidig viser semesteroppgavene at analysenivåene ikke sitter helt enda. Flere plasserer for eksempel holdningskampanjer på individnivå. Disse ville jeg plassert på samfunnsnivå.

Semesteroppgavene viser mye bra når det gjelder kildebruk og referanser, men fortsatt er det eksempler på at kandidaten bruker litteratur som ikke føres opp i referanselistene. Det er også eksempler på at kandidaten har feil i sitater. Det er med andre ord fortsatt behov for å fokusere på terping av formalia.

Kommentarer fra veileder og sidemannsvurderingen

Som nevnt har det ved noen få semesteroppgaver ligget ved kommentarer fra seminarleder og medstudenter. Det lave antallet gir meg imidlertid begrenset mulighet til å vurdere hvordan disse tilbakemeldingene har fungert. Med forhold om et meget begrenset grunnlagsmateriale ser jeg at kommentarene fra seminarleder kanskje ikke går langt nok i å kommentere det faglige innholdet, men har i stor grad konsentrert seg om det formelle, i form av kildehenvisninger osv. I lys av forrige semesters tilsyn hvor jeg påpekte feil og mangler ved kildehenvisninger osv. er det bra at seminarleder påpeker formelle feil, men det blir uheldig hvis ikke studenten også får tilbakemelding om at besvarelsen for eksempel ligger på siden av oppgaven. Det var et eksempel i bunken på dette. Men som sagt her tar jeg alle forbehold, siden jeg bare har sett noen helt få tilbakemeldinger.

Sidemannsveiledningen (altså tilbakemeldingene fra studentene) fremstår kanskje som litt overfladisk og kan fungere litt misvisende, for eksempel når kandidaten advares mot å bruke relevante kilder som ikke er inkludert i pensumlisten. På den annen side er det i seg selv en nyttig øvelse å bli satt til å vurdere en annens arbeid og skulle komme med konkrete forslag til forbedringer. Utover dette har jeg for lite grunnlag til å vurdere denne delen av undervisningsopplegget ut fra de oppgavene jeg har gjennomgått.

Skoleeksamen

Oppgavens ordlyd

Her fikk kandidatene to oppgaver å velge mellom. :

Oppgave 1 lød: *”Det kan være både likheter og forskjeller mellom økonomisk (hvitsnipp) kriminalitet og tradisjonell kriminalitet, som tyverier, vold og sedelighetsforbrytelser. Beskriv og drøft likheter og forskjeller med utgangspunkt i pensum”*,

Oppgave 2 lød: *”Drøft med utgangspunkt i pensum mulige måter å forstå ungdomskriminalitet på.”*

Begge disse oppgavetekstene er etter mitt skjønn gode. Den første gir studentene god veiledning på hva de skal gjøre. Her skal de både beskrive og drøfte forskjeller mellom

kriminalitetstypene med utgangspunkt i pensum. Den andre gir anvisning på en drøftelse av måter å forstå ungdomskriminalitet på, også den med utgangspunkt i pensum. Begge oppgaver gir studentene god mulighet til å få vist at de har lest pensum. Ingen av oppgavene er formulert på en måte som gir grunnlag for noen misforståelser så langt jeg kan se.

Som fremstillingen nedenfor vil vise har de aller fleste kandidatene valgt å besvare oppgave 2. Dette kommenteres nærmere nedenfor.

Vurdering av besvarelsene

Av de 21 skoleeksamenene, som er gjennomgått, fordeler disse seg med 4 A-besvarelser, 4 B-besvarelser, 4 C-besvarelser, 4 D-besvarelser, 3 E-besvarelser og 2 F-besvarelser.

Heller ikke her har gjennomgangen av besvarelser vist systematiske skjevheter i karaktergivningen mellom kommisjonene. Det er også godt samsvar innad i kommisjonene når det gjelder bruk av de ulike karakterene. I de aller fleste tilfeller har jeg også her vært enig i karaktersetningen som sensorene har gitt.

De beste besvarelsene har med et bredt spekter av relevant pensum som de greier å gi en systematisk fremstilling av og der de ser bidragene i forhold til hverandre. De svakeste besvarelsene trekker frem mindre eller lite pensum og viser ikke en god forståelse av stoffet. Det studentene kanskje kan bli flinkere til på tvers av nivå er å definere begreper innledningsvis. Få har nemlig definert begrepet ungdomskriminalitet i sine besvarelser, dette gjelder også i de bedre besvarelsene.

Det som kanskje er mest interessant ved besvarelsene fra skoleeksamen på KRIM 1000 er at nesten alle kandidatene har valgt å besvare oppgave 2 om ungdomskriminalitet. Kun 3 kandidater har besvart oppgave 1 og disse er i tillegg svært svake besvarelser.

Det er vanskelig å vite hva som er bakgrunnen for at nesten alle har valgt å besvare oppgaven om ungdomskriminalitet. Kanskje har denne fremstått som enklere for studentene å besvare fordi den retter seg mot et mer avgrenset kriminalitetsområde - ungdomskriminalitet. Samtidig viste gjennomgangen av semesteroppgavene at avgrensning til et bestemt kriminalitetsområde også kan være en utfordring jf min kommentar om dette tidligere. En annen forklaring kan være at studentene har opplevd det lettere å se relevansen mellom undervisningen og oppgaven om ungdomskriminalitet. Da jeg leste oppgavene fikk jeg inntrykk av at undervisningen har gjort inntrykk hos studentene, ved at noen temaer/referanser

ofte ble trukket fram i besvarelsene for eksempel Giertsen (meningsløs vold har mening) og Mathiesen (Kan fengsel forsvares?) – begge temaer inngikk i samme forelesning i september 2012. Utover dette er det vanskelig å vite hva som ligger bak denne skjevdelingen.

Med vennlig hilsen

Elisiv Bakketeig

(tilsynsensor)